

УДК 343.9

DOI: 10.31359/2079-6242-2018-35-1-55

КРИМІНОЛОГІЧНЕ ЗАКОНОДАВСТВО У ПОСТРАДЯНСЬКИХ ДЕРЖАВАХ

А. В. Калініна, молодший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України

Постановка проблеми. Боротьба зі злочинністю – комплексний процес, який потребує значного ресурсного забезпечення. Його незамінною складовою є правові основи запобігання злочинності.

Після розпаду СРСР новостворені держави, такі як Республіка Білорусь, Російська Федерація, Республіка Казахстан, Киргизька Республіка та ін., опинилися в умовах необхідності динамічного та якісного реформування свого законодавства, у тому числі й у сфері протидії злочинності. Однак процес нормотворення не є швидким, а інколи, через об'єктивні причини, триває десятиріччями. До того ж динамічність розвитку сучасного світу постійно ставить перед законодавцем нові виклики. Тому, незважаючи на вже понад двадцять п'ять років самостійності, законодавство пострадянських держав у сфері боротьби зі злочинністю дотепер не має визначеної концепції та структури. Однак, на відміну від країн Західної Європи, теоретична основа кримінологічного законодавства набула у цих державах значно вищого ступеня розвитку.

Оскільки вітчизняна концепція кримінологічного законодавства на теперішній час остаточно не розроблена, а, по суті, воно є засобом нормативного обмеження злочинності, ознайомлення із досвідом пострадянських держав у цій сфері є актуальним для кримінологічних досліджень.

Мета статті полягає у здійсненні огляду стану і розвитку на теперішній час кримінологічного законодавства у пострадян-

ських державах та виокремлення загальних рис його теоретичної основи.

Ступінь наукової розробки проблеми. У вітчизняній кримінології публікацій, присвячених аналізу кримінологічного законодавства у зарубіжних країнах, немає. Проте на теренах пострадянських держав ця тема є актуальною для досліджень і обговорень. Так, уже багато років свої праці тематиці кримінологічного законодавства (і навіть кримінологічного права як окремої галузі) присвячує доктор юридичних наук, професор Д. А. Шестаков (D. A. Shestakov). У своїх роботах окремі аспекти кримінологічного законодавства висвітлювали Д. Ю. Гончаров (D. Ju. Goncharov), Ю. В. Трунцевський (Ju. V. Truncsevskij), С. А. Старостін (S. A. Starostin), В. А. Зікеєв (V. A. Zikeev), В. А. Ананіч (V. A. Ananich), О. І. Бажанов (O. I. Bazhanov), М. О. Городецька (M. A. Gorodeckaja) та ін. Указані науковці розглядали визначення кримінологічного законодавства, його структуру, роль у процесі запобігання злочинності у своїх державах, припускали ідею інституціоналізації права протидії злочинності.

Виклад основного матеріалу. Передумови появи кримінологічного законодавства з'явилися ще у першій половині XIX ст., коли відбулося законодавче оформлення кримінологічної профілактики шляхом прийняття у 1832 р. Статуту про запобігання та припинення злочинів (мовою оригіналу – Устав о предупреждении и пресечении преступлений). На той час частина території сучасних і України, і Білорусі, і РФ перебували у підпорядкуванні Російської імперії, а зі створенням у 1922 р. СРСР – у його складі.

За радянських та пострадянських часів, як зазначає Д. А. Шестаков, система кримінологічної профілактики неодноразово змінювалася: руйнувалася, відтворювалася [1, с. 48]. У 70–80-х рр. XX ст. ідею систематизації і, зокрема, кодифікації правових норм, що регулюють запобіжну діяльність, а також виокремлення так званого «профілактичного права» висловлювали Г. А. Аванесов (G. A. Avanesov), Ю. Д. Блувштейн (Ju. D. Bluvshtejn), С. В. Боріко (S. V. Boriko), А. Е. Жалінський (A. E. Zhalins'kyj), В. М. Кудрявцев (V. N. Kudriavtsev), С. В. Максимов (S. V. Maksymov), Г. М. Міньковський (H. M. Min'kovs'kyj), О. Б. Сахаров (A. B. Sakharov), П. М. Панченко (P. N. Panchenko) та ін. [2, с. 73].

Після розпаду СРСР питання кримінологічного законодавства (законодавства протидії злочинності) не могло не виникнути у новостворених державах. Поступово основи профілактики та запобігання злочинності у вигляді окремого закону закріплювались у Киргизькій Республіці (Закон Киргизької Республіки «Про профілактику правопорушень в Киргизькій Республіці» від 25 червня 2005 р. № 82) [3], Республіці Казахстан (Закон Республіки Казахстан «Про профілактику правопорушень» від 29 квітня 2010 р. № 271-VI) [4], Республіці Білорусь (Закон Республіки Білорусь «Про основи діяльності з профілактики правопорушень» від 4 січня 2014 р., якому передував Закон РБ з такою ж назвою від 10 листопада 2008 р. № 453-3) [5], Республіці Узбекистан (Закон Республіки Узбекистан «Про профілактику правопорушень» від 14 травня 2014 р. № ЗРУ-371) [6], Російській Федерації (Федеральний Закон «Про основи системи профілактики правопорушень у Російській Федерації» від 23 червня 2016 р. № 182-ФЗ) [7]. В Україні аналогічний закон не прийнято і дотепер, незважаючи на наявність його проектів [наприклад, 8].

Головними рисами теоретичної основи сучасного кримінологічного законодавства у країнах пострадянського простору можна визначити такі:

1. Інституціоналізація окремих нормативних положень в окрему галузь кримінологічного законодавства (визначення його правової природи).

Незважаючи на те, що загалом інституціоналізація кримінологічного законодавства у пострадянських державах не оформлена ані теоретично, ані практично, деякі науковці все ж наполягають на її існуванні. Так, М. О. Городецька щодо кримінологічного законодавства Республіки Білорусь зазначає, що норми, пов'язані із запобіганням злочинності, розвиваючись тривалий час у межах переважно адміністративного законодавства (права), на сучасному етапі утворили самостійну групу, що регулює значну за обсягом якісно однорідну сукупність суспільних відносин. У першу чергу, це відносини, пов'язані з існуванням потенційної можливості вчинення злочинів окремими особами під впливом певних причин та умов й обумовлені необхідністю превентивно-

го впливу на таких осіб, усунення або нейтралізації криміногенних детермінант. Саме ці відносини, на думку вченої, створюють самостійний предмет правового регулювання, а систематизація указаних нормативних актів дозволить не лише розв'язати важливі проблеми підвищення ефективності запобіжної роботи у сфері боротьби зі злочинністю, а й завершити формування кримінологічного права [2, с. 73].

З урахуванням сформованого самостійного предмета, методу правового регулювання, зацікавленості держави в прийнятті й удосконаленні конкретної групи нормативно-правових актів є підстави прогнозувати формування нової галузі права (як це було, наприклад, з кримінально-виконавчим правом) [2, с. 72–73].

Тобто є наявними передумови інституціалізації не лише законодавства, а й права протидії злочинності. Зокрема, у роботах інших кримінологів близького зарубіжжя все частіше висловлюються ідеї щодо формування самостійної комплексної галузі права, яка охоплює кримінально-правовий комплекс галузей, а також сукупність нормативних актів, що регулюють суспільні відносини у сфері протидії злочинності, нерепресивного характеру [9].

2. Варіативність термінологічного апарату.

У доктрині пострадянських держав відсутній єдиний термін, яким би позначалася сукупність нормативно-правових актів у сфері протидії злочинності. Деякі кримінологи пропонують вживати поняття «антикримінальне законодавство», тобто законодавство, норми якого спрямовано на боротьбу зі злочинністю [9]. Також існує і дещо інше формулювання – «кримінально-превентивне законодавство» [10]. Однак у літературі наголошується на тому, що превентивну (кримінально-превентивну) діяльність необхідно розглядати як один із напрямів антикримінальної діяльності, тобто діяльності із запобігання злочинності загалом. Із цього випливає, що поняття кримінологічного законодавства співвідноситься із кримінально-превентивним законодавством як ціле та частина. Тому для кримінологів оптимальним було б визнати синонімічними поняття «кримінологічне законодавство», «антикримінальне законодавство», «законодавство про протидію злочинності» [11].

3. Різне розуміння змісту поняття «кримінологічне законодавство»¹.

Окрім терміногічного різноманіття, існує ще і питання змістовного наповнення терміна «кримінологічне законодавство». Загалом пропонується широке та вузьке його тлумачення.

У широкому сенсі кримінологічне законодавство являє собою масив нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у царині протидії злочинності, а саме у сфері запобігання, виявлення, припинення та боротьби зі злочинністю, усунення її причин та умов, застосування заходів кримінально-правового впливу щодо осіб, які вчинили злочин, сприяння соціальній адаптації осіб, які відбули покарання за вчинений злочин, зниження криміногенного потенціалу всіх сфер життєдіяльності суспільства, зведення до мінімуму віктимізації суспільства [11]. За цього підходу система кримінологічного законодавства охоплює норми наднаціонального права (міжнародні нормативно-правові акти, ратифіковані державою та міжнародні угоди), рамочні документи, норми кримінального, кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства, норми актів підзаконного характеру, а також нормативні акти, що регулюють окремі питання протидії злочинності [11]. При цьому до сукупності антикримінальних законодавчих актів належить як репресивне, так і нерепресивне законодавство [11].

Вузьке розуміння кримінологічного законодавства тлумачить його як сукупність нормативно-правових актів загальнодержавного, регіонального та місцевого рівня, в яких закріплюються загальні організаційні положення, що окреслюють рамки протидії злочинності та визначають конкретні засоби превентивної діяльності, а також заходи з протидії кримінальним проявам (акти законодавства нерепресивного характеру) [11].

Іншим підходом до «наповнення» цієї категорії є твердження, що зміст кримінологічного законодавства багато в чому зумовлений сформованим у кримінологічній науці класичним розумінням її предмета. При цьому наголошується, що в наш час існують кримі-

¹ Пункти 1 і 2 співвідносяться як форма і зміст.

нологічні нормативні правові акти двох видів: комплексні, що поєднуються з нормами інших галузей права, та власне кримінологічні, або кримінологічно-профілактичні [12, с. 7].

4. Структурованість кримінологічного законодавства.

Якщо вже говорити про категорію «кримінологічного законодавства», то не можна не відзначити його внутрішню організацію. Адже без ознаки структури воно набуває вигляду величезної хаотичної маси різнохарактерних норм і приписів.

Із цього питання існує також кілька точок зору. Так, одні вчені пропонують нормативні правові акти, якими регулюються суспільні відносини, що виникають у зв'язку зі здійсненням діяльності зі спеціального запобігання злочинності, розподіляти на три групи:

1. Нормативно-правові акти, що регулюють основи запобігання злочинності [2, с. 70]. До цієї групи актів належить, наприклад, вже назване вище законодавче закріплення основ профілактики правопорушень. Також сюди можна віднести закони, що, зокрема, визначають принципи та форми участі громадян в охороні правопорядку (на кшталт Закону Республіки Білорусь «Про участь громадян в охороні правопорядку» від 26 червня 2003 р.) [2, с. 70].

2. Нормативно-правові акти, що регламентують особливості запобіжного впливу на особистість правопорушника і типові причини вчинення окремих видів злочинів. Як правило, цією групою охоплюються спеціальні закони, якими закріплюються: кримінологічна експертиза, боротьба з корупцією, боротьба з організованою злочинністю, тероризмом, протидія торгівлі людьми тощо [2, с. 70].

3. Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність зі спеціального запобігання злочинності окремими суб'єктами. Такими є закони та підзаконні акти, що регулюють діяльність правоохоронних органів (прокуратури, міністерства внутрішніх справ, спеціалізованих органів по боротьбі з корупцією та ін.), громадян та громадських об'єднань, які є учасниками діяльності з охорони громадського порядку та профілактики правопорушень [2, с. 70].

Теоретиками кримінологічного законодавства пострадянських держав також розглядається схожа, але ширша за обсягом його структура, в якій виокремлюється чотири групи нормативно-правових актів:

1) норми, що регламентують стратегію протидії злочинності (наприклад, Міланський план дій, прийнятий VII Конгресом ООН із запобігання злочинності та поведження із правопорушниками, схвалений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 40/32 від 29 листопада 1985 р.);

2) норми, що регламентують кримінологічну експертизу;

3) норми, що регламентують запобігання конкретним видам злочинів;

4) віктимологічне законодавство (щодо захисту прав потерпілих, свідків та інших учасників кримінального провадження). При цьому окремо ставиться питання про так зване «право безпеки», спрямоване, зокрема, на запобігання злочинам та захист свідків злочину [13].

Таким чином, можна констатувати, що в наш час у пострадянських державах склалися ґрунтовні передумови до формування нової віхи у розвитку кримінологічної науки, а саме – теоретизації положень кримінологічного законодавства, а можливо, навіть і формування кримінологічного права у майбутньому. Адже необхідно пам'ятати, що запобігання злочинності як повсякденна діяльність державних і правоохоронних органів, юридичних осіб різних форм власності та пересічних громадян потребує виваженої, чіткої нормативної бази, з реальними можливостями для реалізації її норм. Для підвищення ефективності превентивної діяльності в Україні аналіз досвіду є актуальним. Незважаючи на те, що кожна колишня республіка СРСР натеper розвивається за власним вектором розвитку, певну спільність проблем, пов'язаних зі змінами в суспільному укладі після проголошення незалежності, не можна відкидати.

Розглядаючи спроби кримінологів пострадянських держав створити кримінологічне законодавство як нормативну основу запобіжної діяльності, можна зробити висновок, що зараз серед них відсутній єдиний підхід і щодо термінологічного апарату, і щодо змістовного наповнення поняття «кримінологічне законодавство». Причому не можна навіть казати про існування певних моделей такого законодавства в тій або іншій державі. Його теоретична основа є змішаною, без виокремлення національних ознак. Однак змістовний виклад однієї з основ кримінологічного законодавства – за-

кону про основи профілактики правопорушень, є індивідуальним для кожної з держав.

Незважаючи на те, що категорія кримінологічного законодавства в цих державах є суперечливою, все ж таки спостерігається його поступова інституціоналізація. Наявність пропозицій щодо його структури лише підкріплює це твердження.

В Україні не прийнято окремого закону ані щодо регламентації профілактики правопорушень, ані щодо здійснення запобігання злочинності. Прийняття такого акта – це перший крок для структуризації системи законодавчого забезпечення та створення реальної ефективної моделі запобігання злочинності. Щодо розробки теоретичної основи вітчизняного кримінологічного законодавства, то вважаємо їх доцільними і перспективними для подальшого наукового пошуку.

Перелік літератури

1. Шестаков Д. А. Кримінологическое законодательство и право противодействия преступности. *Криминология: вчера, сегодня, завтра*. 2013. № 1 (28). С. 47–50.

2. Городецкая М. А. Кримінологическое законодательство: состояние и перспективы развития в Республике Беларусь. *Право.by*. 2017. № 2 (46). С. 69–75.

3. О профилактике правонарушений в Кыргызской Республике: Закон Кыргызской Республики от 25.06.2005 г. № 82. Дата обновления: 27.04.2017. URL: http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=7973 (дата звернення: 29.03.2018).

4. О профилактике правонарушений: Закон Республики Казахстан от 29.04.2010 г. № 271-VI. Дата обновления: 11.07.2017. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30657323#pos=3;–122 (дата звернення: 29.03.2018).

5. Об основах деятельности по профилактике правонарушений: Закон Республики Беларусь от 04.01.2014 г. № 122-3. URL: http://pravo.by/upload/docs/op/H11400122_1389733200.pdf (дата звернення: 29.03.2018).

6. О профилактике правонарушений: Закон Республики Узбекистан от 14.05.2014 г. Дата обновления: 03.01.2018. URL: http://lex.uz/pages/GetAct.aspx?lact_id=2387359 (дата звернення: 29.03.2018).

7. Об основах системы профилактики правонарушений в Российской Федерации: Федеральный Закон от 23.06.2016 г. URL: <https://rg.ru/2016/06/28/profilaktika-dok.html> (дата звернення: 29.03.2018).

8. Про профілактику правопорушень: проект Закону України. URL: <https://cv.court.gov.ua/tu26/6/2358> (дата звернення 14.03.2018).

9. Еникеев З. Д. Совершенство законов и эффективность их применения как важные условия борьбы с преступностью. *Проблемы совершенствования и применения законодательства о борьбе с преступностью*: материалы Всероссийской научно-практической конференции, посвященной 95-летию Башкирского государственного университета. Часть I. Уфа: РИО БашГУ, 2004. URL: <http://kalinovskiy-k.narod.ru/b/ufa20042/enikeev.htm> (дата звернення: 01.04.2018).

10. Трунцевский Ю. В. Российское уголовно-превентивное право: признаки отрасли. *Российский криминологический взгляд*. 2010. №3. С. 165.

11. Зикеев В. А. Понятие криминологического законодательства. *Проблемы современной юридической науки: актуальные вопросы*: сб. науч. трудов по итогам междунар. науч.-практ. конф. Красноярск, 2015. №2. URL: <http://izron.ru/articles/iz-voprosov-okhvatyvaemykh-problemy-sudebnykh-resheniy-vazhneyshee-teoreticheskoe-i-prakticheskoe-z/seksiya-6-ugolovnoe-pravo-i-kriminologiya-ugolovno-ispolnitelnoe-pravo-spetsialnost-12-00-08/ponyatie-kriminologicheskogo-zakonodatelstva/> (дата звернення: 28.02.2018).

12. Ананич В. А. Введение в криминологию: лекции. Минск: Акад. МВД, 2014. 159 с.

13. Шестаков Д. А. От криминологического законодательства к праву противодействия преступности. *От криминологического законодательства к праву противодействия преступности (проблемы криминологии закона)*: международная беседа (г. Санкт-Петербург, 19 мая 2017 г.). URL: <http://criminologyclub.ru/the-last-sessions/300-2017-05-25-14-18-40.html> (дата звернення: 20.03.2018).

Транслітерація переліку літератури

1. Shestakov D. A. (2013). Kriminologicheskoe zakonodatel'stvo i pravo protivodejstvija prestupnosti [Criminological legislation and right of crime counteraction]. *Kriminologija: vchera, segodnja, zavtra*, 1 (28), 47–50 [in Russian].

2. Gorodetskaja M. A. (2017). Kriminologicheskoe zakonodatel'stvo: sostojanie i perspektivy razvitija v Respublike Belarus' [Criminological

legislative: state and prospects of development in the Republic of Belarus]. *Pravo.by*, 2 (46), 69–75. [in Russian].

3. O profilaktike pravonarushenij v Kyrgyzskoj Respublike: Zakon Kyrgyzskoj Respubliki ot 25.06.2005 g. №82. URL: http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=7973. [in Russian].

4. O profilaktike pravonarushenij: Zakon Respubliki Kazahstan ot 29.04.2010 g. № 271-VI. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30657323#pos=3; – 122. [in Russian].

5. Ob osnovah dejatel'nosti po profilaktike pravonarushenij: Zakon Respubliki Belarus' ot 04.01.2014 g. № 122-Z. URL: http://pravo.by/upload/docs/op/H11400122_1389733200.pdf. [in Russian].

6. O profilaktike pravonarushenij: Zakon Respubliki Uzbekistan ot 14.05.2014 g. URL: http://lex.uz/pages/GetAct.aspx?lact_id=2387359. [in Russian].

7. Ob osnovah sistemy profilaktiki pravonarushenij v Rossijskoj Federacii: Federal'nyj Zakon ot 23.06.2016 g. URL: <https://rg.ru/2016/06/28/profilaktika-dok.html>. [in Russian].

8. Pro profilaktiku pravoporushen': proekt Zakonu Ukraïni. URL: <https://cv.court.gov.ua/tu26/6/2358>. [in Russian].

9. Enikeev Z. D. (2004). Sovershenstvo zakonov i jeffektivnost' ih primenenija kak vazhnye uslovija bor'by s prestupnost'ju. Problemy sovershenstvovanija i primenenija zakonodatel'stva o bor'be s prestupnost'ju: proceedings of the Scientific and Practical Conference. Part I. Ufa: RIO BashGU. URL: <http://kalinovsky-k.narod.ru/b/ufa20042/enikeev.htm>. [in Russian].

10. Truncevskij Ju. V. (2010) Rossijskoe ugovolno-preventivnoe pravo: priznaki otrasli. *Rossijskij kriminologicheskij vzgjad*, № 3, 165. [in Russian].

11. Zikeev V. A. (2015). Ponjatie kriminologicheskogo zakonodatel'stva. *Problemy sovremennoj juridicheskoy nauki: aktual'nye voprosy*: proceedings of the Scientific and Practical Conference. Krasnojarsk, № 2. URL: <http://izron.ru/articles/iz-voprosov-okhvatyvaemykh-problemoy-sudebnykh-resheniy-vazhneyshee-teoreticheskoe-i-prakticheskoe-z/sektsiya-6-ugolovnoe-pravo-i-kriminologiya-ugolovno-ispolnitelnoe-pravo-spetsialnost-12-00-08/ponyatie-kriminologicheskogo-zakonodatelstva/>. [in Russian].

12. Ananich V. A. (2014). Vvedenie v kriminologiju: lekicii. Minsk: Akad. MVD. [in Russian].

13. Shestakov D. A. (2017). Ot kriminologicheskogo zakonodatel'stva k pravu protivodejstvija prestupnosti. *Ot kriminologicheskogo zakonodatel'stva k pravu protivodejstvija prestupnosti (problemy kriminologii zakona)*: international conversation. URL: <http://criminologyclub.ru/the-last-session/300-2017-05-25-14-18-40.html>.

Калініна А. В. Кримінологічне законодавство в пострадянських державах

У статті автор надає загальну характеристику та аналізує стан розробки кримінологічного законодавства таких пострадянських держав, як: Республіка Білорусь, Російська Федерація, Республіка Казахстан, Киргизька Республіка та ін.

Актуальність статті полягає у тому, що оскільки вітчизняна концепція кримінологічного законодавства на теперішній час остаточно не розроблена, а фактично воно є засобом нормативного обмеження злочинності, ознайомлення із досвідом пострадянських держав у цій сфері є необхідним для вітчизняної кримінології.

Мета статті полягає у здійсненні огляду стану і розвитку на теперішній час кримінологічного законодавства у пострадянських державах та виокремлення загальних рис його теоретичної основи.

У результаті дослідження автора було виокремлено такі загальні риси теоретичної основи кримінологічного законодавства пострадянських держав: 1) інституціоналізація окремих нормативних положень в окрему галузь кримінологічного законодавства (визначення його правової природи); 2) варіативність термінологічного апарату; 3) різне розуміння змісту поняття «кримінологічне законодавство»; 4) структурованість кримінологічного законодавства.

Констатується, що в пострадянських державах склалися ґрунтовні передумови для теоретизації положень кримінологічного законодавства, а можливо, навіть і формування кримінологічного права у майбутньому. Адже запобігання злочинності потребує виваженої, чіткої нормативної бази з реальними можливостями реалізації її норм. Для підвищення ефективності превентивної діяльності в Україні аналіз зарубіжного досвіду є необхідним. Незважаючи на те, що кожна колишня республіка СРСР натеper розвивається за власним вектором, в них наявна певна спільність проблем, пов'язаних зі змінами в суспільному укладі після проголошення незалежності.

Акцентується увага на тому, що в Україні не прийнято окремого закону щодо регламентації профілактики правопорушень чи здійснення запобігання злочинності. Прийняття такого акта стане першим кроком для структуризації системи законодавчого забезпечення та створення реальної ефективної моделі запобігання злочинності. Розробка теоретичної основи вітчизняного кримінологічного законодавства є доцільною і перспективною для подальшого наукового пошуку.

Ключові слова: кримінологічне законодавство, запобігання злочинності, профілактика правопорушень.

Калініна А. В. Кримінологическое законодательство в постсоветских государствах

В статье автор дает общую характеристику и анализирует состояние разработки криминалогического законодательства таких постсоветских государств, как: Республика Беларусь, Российская Федерация, Республика Казахстан, Киргизская Республика и др.

Актуальность статьи состоит в том, что поскольку отечественная концепция криминологического законодательства в настоящее время окончательно не разработана, а фактически оно является средством нормативного ограничения преступности, ознакомление с опытом постсоветских государств в этой сфере является необходимым для отечественной криминологии.

Цель статьи состоит в осуществлении обзора состояния и развития на текущее время криминологического законодательства в постсоветских государствах и выделение общих черт его теоретической основы.

В результате исследования автора были выделены такие общие черты теоретической основы криминологического законодательства постсоветских государств: 1) институционализация отдельных нормативных положений в отдельную отрасль криминологического законодательства (определение его правовой природы); 2) вариативность терминологического аппарата; 3) разное понимание содержания понятия «криминологическое законодательство»; 4) структурированность криминологического законодательства.

Констатируется, что в постсоветских государствах сложились основательные предпосылки для теоретизации положений криминологического законодательства, а возможно, даже и формирование криминологического права в будущем. Предупреждение преступности требует основательной, четкой нормативной базы с реальными возможностями реализации ее норм. Для повышения эффективности превентивной деятельности в Украине анализ зарубежного опыта является необходимым. Несмотря на то, что каждая бывшая республика СССР в наше время развивается по собственному вектору, им свойственна некая общность проблем, связанных с изменениями в общественном укладе после провозглашения независимости.

Акцентируется внимание на том, что в Украине не принят отдельный закон по регламентации профилактики правонарушений или осуществлению предупреждения преступности. Принятие такого акта станет первым шагом для структуризации системы законодательного обеспечения и создания реальной эффективной модели предупреждения преступности. Разработка теоретической основы отечественного криминологического законодательства является целесообразным и перспективным для дальнейшего научного поиска.

Ключевые слова: криминологическое законодательство, предупреждение преступности, профилактика правонарушений.

Kalinina A. V. Criminological legislation in the post-USSR countries

The scientific paper is dedicated to the general characteristic and analyses of the status of the criminological legislation in such post-USSR countries as: Republic of Belarus, the Russian Federation, Republic of Kazakstan, the Kyrgyz Republic and others.

The paper's urgency is determined by the fact that nowadays the national conception of criminological legislation isn't develop conclusively. In practice, it is one of the remedies of regulatory restrictions of crime and studying the post-USSR countries experience in this sphere is necessary for domestic criminology.

The paper's goal is to overlook the status and present-day development of the criminological legislation in the post-USSR countries and to emphasize its theoretical base's features.

As a result of the author's research there were emphasized the next common features of the theoretical base of the criminological legislation in post-USSR countries: 1) the institutionalization of some regulations in a separate branch of criminological legislation (the determination of its legal nature); 2) the flexibility of the definitions; 3) different reading of the concept of «criminological legislation»; 4) structuring of the criminological legislation.

It is stressed, that in the post-USSR countries the fundamental preconditions for the theorization of the dispositions of the criminological legislation had been forming. It is also proposed by the scientists of these countries the creating the criminological law in the future. The analysis of the foreign countries' experience in this sphere is need for the effectiveness of the crime prevention activity. Especially it is urgent whereas the same problems, that appeared after the independence proclamation in the post-soviet states.

It is underlined that there is no certain law on regulation of the precrime activity and crime prevention in Ukraine. The adoption of such law will be the first step for the structuring of the native system of legal and regulatory environment of crime prevention. The development of the theoretic base of Ukrainian criminological legislation is a real perspective for the further scientific researches.

Key words: *criminological legislation, crime prevention, precrime activity.*

Рекомендовано до опублікування на засіданні відділу кримінологічних досліджень НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України (протокол № 5 від 10.04.2018 р.)

*Рецензент – доктор юридичних наук, професор
Голіна В. В.*